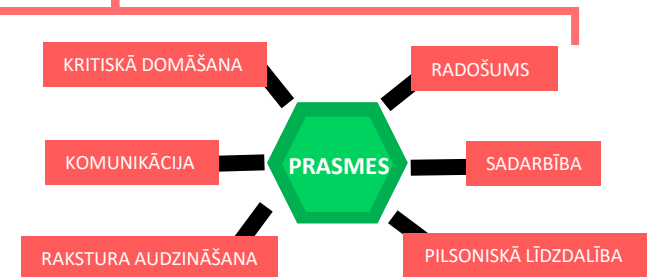
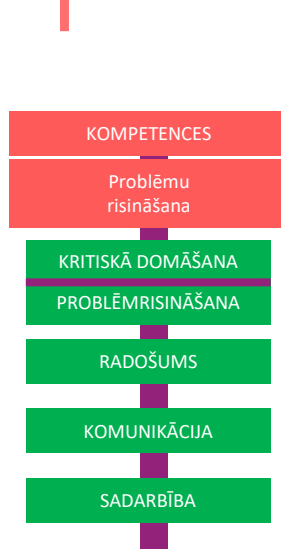

KOMPETENCE KĀ MĀCĪŠANĀS REZULTĀTS

PAMATPRASMES	CAURVIJU PRASMES			
VALODU	ES DOMĀJU UN DARU		ES PATS	ES PASAULĒ
SOCIĀLĀS UN PILSONISKĀS	PROBLĒMU RĪSINĀŠANA UN KRITISKĀ DOMĀŠANA	JAUNRADE, PAŠINICIĀTĪVA UN UZNĒMĒSPĒJA	DIGITĀLĀ UN MEDIJU	PĀŠZĪNA, PĀŠVADĪBA UN MĀCĪŠANĀS MĀCĪTTIES
KULTŪRAS IZPRATNES UN RADOŠĀS IZPAUSMES				
MATEMĀTIKAS UN DATORZINĀTNES				
DABASZINĀTŅU UN INŽENIERZINĀTŅU				
FIZISKĀS AKTIVITĀTES UN VESELĪBAS				

Kompetenci attīstīšana mācīšanās (Ierakumi izglītības politikas un rīcības politikas veidošanai)

1 KOMPETENCE KĀ MĀCĪŠANĀS REZULTĀTS

Kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust uzskatus, risinot problēmas mainīgās reālās dzīves situācijās. Tā ietver rīcības spējas ideju, galveno uzsvāru mācībās liekot uz skolēna sniegumu, viņa spēju darīt. Šī definīcija atbilst ES pamatprasmju ietvaram un citos avotos definētajiem kompetences jēdzieniem.

Analizējot pasaules pieredzi un dažādus nākotnes kompetenču veidus, kā arī **attīstot iepriekšējo Latvijas izglītības standartu**, VISC ir izveidots tāds mācību satura ietvars un ieteikumi mācīšanas pieejas maiņai, lai rezultāts būtu skolēnu kompetence. Pamatprasmju attīstīšana notiek nozīmīgās cilvēka darbības jomās – valodas, sociālajā un pilsoniskajā, kultūras izpratnes un mākslas, matemātikas un datorzinātnes,

PĒTĪJUMU REZULTĀTI

LATVIJĀ šobrīd mācību saturā un mācību procesā joprojām vērojama sadrumstalotība, fragmentārisms, dublēšanās, pārāk liels uzsvārs tiek likts uz izolētu, pasīvu zināšanu apguvi, mācību saturs ir nepietiekami saistīts ar reālās dzīves situācijām. Mācīšanās procesā vingrināšanās nereti izpaužas kā darbību atkārtošana identiskās situācijās, kas nerada pieredzi pārnesuma veidošanai, spējai rīkoties nezināmā situācijā, jaunā kontekstā. Mācību procesa pamatā ir uzdevumi, kas palīdz attīstīt atsevišķas savstarpēji nesaistītas prasmes, taču nepiedāvā iespējas koordinēti lietot zināšanas, prasmes, attieksmes kombinēta satura uzdevumos. Mācību satura dokumenti (standarti, programmas) paredz atsevišķu mācību priekšmetu specifisku zināšanu un prasmju apguvi, bet tajos nav tieši saskatāma vispārējo prasmju mērķtiecīga, saskaņota, pēctecīga apguve un lietošana. Jau 1998. gadā ir formulēti mācīšanās aspekti, kas atbilst caurviju kompetencēm, to attīstīšanu paredz izglītības standarti, tomēr mācību stundu vērojumi un skolēnu snieguma analīze rāda, ka tā nav ikdienas prakse visās skolās (Namsone u.c., 2015; Sebre u.c., 2015).

LITERATŪRA TĀLĀKAI UZZIŅAI

ATC21S. (2012). *Assessment and teaching of 21st century skills*. ATC21S Project. Pieejams: <http://www.atc21s.org/>
Fullan, M., & Scott, G. (2014). *New pedagogies for deep learning*. Whitepaper, Education PLUS. Seattle, Washington: Collaborative Impact SPC.
Gordon, J. (2013). Key competencies in policy. In J., R., Gordon, O., Siewiorek, A., M., Vivitsou, & J., von Reis Saari (Eds.), *KeyCoNet 2013 Literature Review: Key competence development in school education in Europe*. Brussels: European Commission.
Hewlett Packard. (2013). *Deeper learning competencies*.
Pieejams: https://hewlett.org/wp-content/uploads/2016/08/Deeper_Learning_Defined_April_2013.pdf
Namsone D., & Čakāne L. (2015). *What lesson observation data reveal about the changes in teaching science and mathematics*. 11th biannual Conference ESERA 2015. Helsinki, Finland, 31.08.–04.09.2015.
Namsone, D., & Čakāne, L. (2015). How the absence of higher PISA scores is connected with science classroom? *WCETR 2015, Northern Cyprus*, 15.–17.10. 2015.

dabaszinātņu un inženierzinātņu, veselības un fiziskās aktivitātes. Līdztekus tam tiek akcentētas vērtības, ieradumi un caurviju prasmes – problēmu risināšana un kritiskā domāšana, jaunrade, pašiniciatīva un uzņēmējspēja, digitālā un medijpratība, pašvadība, pašizziņa, mācīšanās mācīties, sadarbība un līdzdalība. Kompetence ir kompleksa, tās attīstīšana ir saistīta ar pārnesuma veidošanu rīcībai jaunā situācijā, jaunā kontekstā, to nevar reducēt uz kādu atsevišķu prasmi vai izolētu zināšanu kopu. Šādus mērķus ir iespējams sasniegt, kardināli mainot pieeju mācīšanai un skolas darba organizācijai, jo tieši mācīšanai, ne tikai sasniegamo rezultātu pārformulēšanai, būs izšķiroša loma tajā, vai skolēni attīstīs kompetenci.

PASAULĒ Pieejas maiņas nepieciešamība izglītībā ir globāla aktualitāte. Līdz šim pārāk bieži laba izglītība tikusi traktēta kā *zināt daudz*, nevis kā izglītība, kuras mērķis ir *saprast būtību un spēt zināšanas lietot* (UNESCO IBE, 2015). Bet, kā norāda OECD Zināšanu un prasmju direktorāta vadītājs A. Šleihers: “Skolas absolventa veiksmes atslēga ir nevis iegūto zināšanu apjoms, bet gan tas, **ko viņš spēj paveikt ar savām zināšanām**”.

Izglītības teorētiķi, pētnieki, praktiķi un politiķi piesaka nepieciešamību pēc jaunām prasmēm, zināšanām, vērtībām, ieradumiem, uzskatiem skolu mācību saturā, piedāvājot tā saukto 21. gadsimta kompetenču modeļus kā ilustrāciju citādiem izglītības mērķiem (WEF, 2015; ATC21S, 2012; Fullan u.c., 2014; Hewlett Packard, 2013; OECD, 2005; NRC, 2012; UNESCO IBE, 2015; Gordon u.c., 2013; u.c.). Šajos modeļos pamatprasmes nozīmīgākajās cilvēka darbības jomās dažādās kombinācijās mijas ar caurviju kompetencēm, kas attiecas uz visām jomām un kurām mācību saturā līdz šim nav pievērsta pietiekama uzmanība.

NRC. (2012). *Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century*. Washington DC: National Academies Press.
OECD. (2005). *The definition and selection of key competencies*. Executive summary. Paris: OECD.
Pieejams: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>
Schleier, A. (2016). *Global competency for an inclusive world*. Paris: OECD.
Pieejams: <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>
Sebre, S., Rubene, Z., Kalnbērziņa, V., Namsone, D., & Kļave, E. (2015). *Kompetenču pieejā balstīta pamatzglītības standarta pamatojums un galvenie principi*. VISC darba grupas ziņojums. Rīga: VISC.
UNESCO IBE. (2015). *Repositioning and reconceptualizing the curriculum for the effective realization of sustainable development goal four, for holistic development and sustainable ways of living*. Position paper for UNESCO International Bureau of Education. Pieejams: http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/resources/wef_ibe_position_paper_eng.pdf
World Economic Forum. (2015). *New vision for education – unlocking the potential of technology*. Geneva: World Economic Forum.

Darbs veikts ar Valsts pētījumu programmas INOSCTEREHI atbalstu.
© LU Starpnozaru izglītības inovāciju centrs, 2018